

ПРОГРАМА ПО ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИЯ

Образуване и укрепване на българската държава (края на VII – средата на IX в.)

Прабългари и славяни през епохата на “Великото преселение на народите” (IV-VII в.). Основаване и начално развитие на българската държава при хан Аспарух и хан Тервел. Териториално разширение и централизация на България през първата половина на IX в.

Християнизация и политическо развитие на България (втората половина на IX – първите три десетилетия на X в.)

Покръстване на българите и основаване на Българската църква. Дейност на Кирило-Методиевите ученици в България. Политическо и културно развитие на българската държава при цар Симеон.

Залезът на ранносредновековното Българско царство (927-1018 г.)

Управление на цар Петър. Цар Самуил и неговите наследници в борба за запазване на българската държавна независимост. Завладяване на България от император Василий II.

Възобновяване и развитие на Българското царство при Асеневци до 1241 г.

Въстанието на братята Петър и Асен. Завършване на освободителното движение при цар Калоян. Политическа хегемония на Българското царство в Европейския югоизток при цар Иван Асен II. Държавна уредба и стопанско развитие.

Църква и култура през XV-XVII в.

Българските земи в контактната зона между християнството и исляма. Църковна организация и манастирската мрежа. Книжовните средища, изкуството, народната култура.

Политически и съпротивителни движения на българите през XV-XVII в.

Българската антиосманска съпротива през XV в. Хайдутството. Европейският свят и българите. Българските въстания през XVI-XVII в.

Ранно българско възраждане.

Същност, съдържание и хронологически граници на възрожденската епоха. Фактори на Българското възраждане. Нови явления и тенденции в развитието на аграрните отношения в българските земи през XVIII и началото на XIX в. Подем на градското стопанство (занаяти, търговия, наченки на манифактурното производство). Социални промени в българското възрожденско общество. Зараждане на българската национална идея. Паисий Хилендарски и Софроний Врачански – живот, дело, последователи.

Изграждане на новобългарската просвета и на възрожденската култура.

Движение за новобългарска просвета – предпоставки, основни етапи, дейци. Българската възрожденска култура – предпоставки за развитие; периодичен печат; наука; нови явления и тенденции в областта на литературата, изкуството, архитектурата, художествените занаяти; по-ярки възрожденски творци.

Църковно-национално движение през епохата на Възраждането.

Предпоставки за възникване на църковното движение. Основни етапи, програмни документи, дейци, идейни течения. Създаване на Българската екзархия.

Националноосвободително движение на българския народ през 50-те – средата на 70-те години на XIX в.

Кримската война (1853-1856 г.) и българите. Обществено-политическа дейност на Георги Раковски (1821–1867). Емигрантски политически организации през 60-те и началото на 70-те години на XIX в. Създаване и дейност на БРЦК.

Източната криза (1875-1878 г.) и българският политически въпрос.

Начало на Източната криза. Създаване и дейност на БРК. Опит за въстание през септември 1875 г. Създаване и дейност на Гюргевския революционен комитет. Априлско въстание 1876 г. Руско-турската война 1877-1878 г. и освобождението на България.

Възстановяване и развитие на българската държава (1878 – 1885 г.)

Временно руско управление. Подготовка на Органическият устав. Учредително събрание и приемане на Търновската конституция. Избор на български княз. Държавно-политическо развитие на Българското княжество до Съединението.

Съединението на Източна Румелия с Княжество България (1885 г.)

Съединителното движение в Източна Румелия. Осъществяване на Съединението. Отношение на Великите сили и на балканските държави към Съединението. Сръбско-българска война (1885 г.). Признаване на Съединението.

България в края на XIX век (1887 – 1899 г.)

Управление на Народнолибералната партия – вътрешна и външна политика. Отстраняване на Стефан Стамболов от власт. Образуване на Народната партия. Вътрешна и външна политика на правителството на Константин Стоилов.

Българският национален въпрос (1878 – 1903 г.)

Възникване на българския национален въпрос. Националноосвободително движение на македонските и тракийските българи в края на XIX и началото на XX век. Илинденско-Преображенско въстание.

България в навечерието и по време на Балканските войни (1908 - 1913 г.)

Управление на Демократическата партия. Обявяване на независимостта на България (1908 г.). Изграждане на Балканския съюз. Първа Балканска война (1912 – 1913 г.). Втора Балканска (Междусъюзническа) война – 1913 г.

Държавно-политическо развитие на България (1918 – 1923 г.)

Следвоенната политическа обстановка в България. Съглашенска окупация. Коалиционни кабинети. Ньойски мирен договор. Самостоятелно управление на БЗНС – реформи и външна политика. Политически борби. Държавният преврат на 9 юни 1923 г.

България в годините на Втората световна война (1939 – 1944 г.)

Българският неутралитет в началото на войната. Вътрешнополитическо развитие. Присъединяване към Трестранния пакт. “Обединена” България. Регентски съвет. Активизиране на опозицията. Външнополитическа преориентация. Държавният преврат на 9 септември 1944 г.

Формат на изпита

Писменият изпит по история в СУ „Св. Климент Охридски“ се състои в развиване на тема по даден исторически проблем. Времетраенето на изпита е 5 астрономически часа. Предложената изпитна програма е съставена въз основа на учебната програма по история на България за XI клас на СОУ – задължителна подготовка. В нея са включени основни проблеми, които са обединени в тематични кръгове и се отнасят до развитието на българската държава и на българското общество във времето от края на VII до средата на XX в.

Темите се конкретизират в деня на изпита и формулировките могат да се различават от предварително обявените в програмата, но отчитат заложените в нея проблеми.

Основни цели на изпита

- да провери историческите знания на кандидат-студентите, предвидени в държавните образователни изисквания за първо равнище;
- да провери уменията на кандидат-студентите за създаване на аргументиран текст по определен проблем;
- да провери нивото на владеене на книжовния български език, доколкото това е условие за създаване на правилен текст.

Критерии за проверка и оценяване на изпитната работа

Предлаганият формат на изпита дава възможност да се установят и оценят историческите компетентности и езиковата култура на кандидат-студентите, а не на наизустени знания. Проверят се техните умения за:

- ясна структура на изложението и разкриване на логическата връзка между събитията;
- правилен подбор на фактологическия материал и неговата систематизация в хронологическа последователност;
- анализ и обобщения върху определени събития, личности, явления и процеси, които са свързани с основните въпроси по темата;
- коректно използване на историческата терминология;

Оценката на историческите знания се осъществява на основата на:

- изчерпателността на фактологическия материал по зададената тема, заложен в учебната програма по история на България за XI клас на СОУ – задължителна подготовка;
- точна хронология на събитията, явленията и процесите, които са предмет на анализ и оценка в темата;
- изводи и обобщения по темата;
- езикова и стилова грамотност на изложението.

При пропуск на основен въпрос оценката се намалява до две единици.

Методически указания

За успешното полагане на изпит на кандидат-студентите се препоръчва:

- да усвоят задълбочено задължителния учебен материал по проблемите, заложен в програмата по история на България;
- да използват тестовата форма за проверка на знанията;

- да се научат да развиват тема на основата на план-тезиси по съответните учебни проблеми и въпроси;
- да се стремят при разработването на темата да обособят ясно увода, изложението и заключението на темата.

Забележка: От кандидатстудентите не се изисква в увода да посочват автори и изследвания по проблемите, които са предмет на темата.

Литература

История на България от древността до наши дни – за 11 клас, авторски колектив: Делев, П., Г. Бакалов, П. Ангелов, Ц. Георгиева, П. Митев, И. Илчев, И. Баева, Е. Калинова, С., Планета 3, 2001.

История и цивилизация – за 11 клас на СОУ, авторски колектив: Гюзелев, В., Р. Гаврилова, И. Стоянов, М. Лалков, Л. Огнянов, М. Радева. С., Просвета, 2001.

История и цивилизация – за 11 клас на средните общообразователни училища, авторски колектив: Мутафчиева, В., К. Косев, С. Грънчаров, Х. Матанов, И. Илиев, А. Василев. С., Анубис, 2001.